

Тема 2: ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКУ

1. Суть та класифікація банків другого рівня банківської системи України.
2. Організаційна структура та органи управління комерційного банку.
3. Порядок реєстрації, ліцензування та реорганізації банківської установи.
4. Державне регулювання банківської діяльності.

1. Суть та класифікація банків другого рівня банківської системи України.

Закон України “Про банки і банківську діяльність” від 07 грудня 2000 року №2121-III

Банк – це юридична особа, яка має виключне право на підставі ліцензії Національного банку України здійснювати у сукупності такі операції: залучення у вклади грошових коштів фізичних і юридичних осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик, відкриття і ведення банківських рахунків фізичних та юридичних осіб.

Принципи діяльності банків:

- 1) правовий режим здійснення банківської діяльності;
- 2) економічна самостійність;
- 3) регулювання діяльності банків здійснюється тільки опосередкованими економічними методами;
- 4) робота в межах наявних ресурсів;
- 5) прибутковість;
- 6) договірний характер відносин між банком та клієнтами.

Класифікація комерційних банків

Державний банк – це банк, 100% в статутного капіталу якого належать державі.

Державний банк засновується за рішенням Кабінету Міністрів України.

Організаційно-правова форма господарювання – це форма здійснення господарської діяльності з відповідною правовою основою, яка визначає характер відносин між засновниками (учасниками), режим майнової відповідальності за зобов'язаннями підприємства (організації), порядок створення, реорганізації, ліквідації, управління, розподілу одержаних прибутків, можливі джерела фінансування діяльності тощо.

Відкрите акціонерне товариство
Закрите акціонерне товариство
Товариство з обмеженою відповідальністю
До 14.09.2009

Відкрите акціонерне товариство
Кооперативний банк
*Зміни до ЗУ «О банках ...» від 14.09.2006
(набрали чинність 14.09.2009)*

Публічне акціонерне товариство
Кооперативний банк
*Зміни до ЗУ «Про господарські товариства» від 17.09.2008
(набрали чинність 30.04.2009)*

Банк з іноземним капіталом – це банк, у якому частка капіталу, що належить хоча б одному іноземному інвестору, становить не менше 10 %.

Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні (ПП НБУ від 28 серпня 2001 року №368)

Розділ VIII. СПЕЦІАЛЬНІ ВИМОГИ ЩОДО ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ

Глава 1.

1.1. ...

Банк набуває статусу *спеціалізованого* банку, якщо більше 50 відсотків його активів є активами одного типу, пов'язаного з іпотекою, інвестиційною діяльністю, кліринговою діяльністю, а також статусу *ощадного* банку, - якщо більше 50 відсотків його пасивів є вкладками фізичних осіб.

*Рішення Комісії з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 23 грудня 2011 року №814
“Про розподіл банків на групи на 2012 рік»*

За розміром банки поділяються на чотири групи залежно від величини активів:

- група I: активи більше 15000 млн. грн.;
- група II: активи більше 5000 млн. грн.;
- група III: активи більше 3000 млн. грн.;
- група IV: активи менше 3000 млн. грн.

Банківська група – група юридичних осіб, які мають спільного контролера, що складається:

- з материнського банку та його українських та іноземних дочірніх та/або асоційованих компаній, які є фінансовими установами;
- з двох або більше фінансових установ та в якій банківська діяльність є переважною.

Материнський банк – український банк, серед дочірніх та/або асоційованих компаній якого є банк та/або інша фінансова установа та який не є дочірньою компанією іншого українського банку або банківської холдингової компанії.

Банківська холдингова компанія – фінансова холдингова компанія, в якій переважною діяльністю фінансових установ, що є її дочірніми та асоційованими компаніями, є банківська діяльність.

Фінансова холдингова компанія – юридична особа, основним видом діяльності якої є участь у статутному капіталі юридичних осіб, та діяльність фінансових установ, які є її дочірніми та/або асоційованими компаніями, є основною.

Компанія з надання допоміжних послуг – юридична особа, яка не є фінансовою установою, діяльність якої полягає в наданні послуг з інформаційних технологій, володіння або управління майном, з обробки даних або будь-яких подібних послуг, які необхідні для здійснення фінансовою установою діяльності з надання фінансових послуг.

Учасники банківської групи – банки, інші фінансові установи, банківські холдингові компанії, компанії з надання допоміжних послуг, які мають спільного контролера.

Переважаюча діяльність у групі є банківською, якщо сукупне середньоарифметичне значення активів банків (банку) - учасників (учасника) банківської групи за останні чотири звітних квартали становить **50** і більше відсотків сукупного розміру середньоарифметичних значень активів усіх фінансових установ, що входять до цієї групи, за цей період.

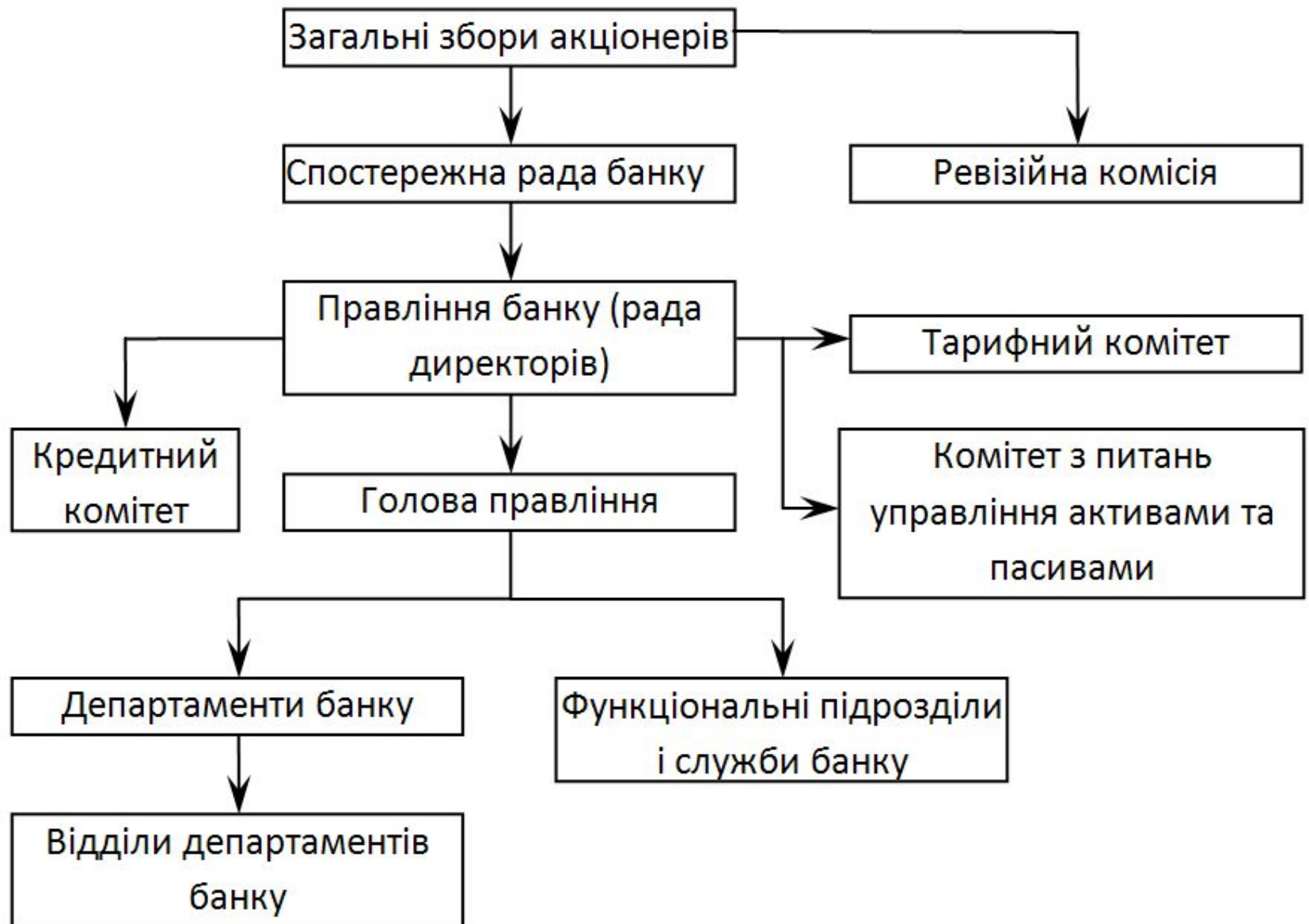
З метою захисту та представлення інтересів своїх членів, розвитку міжрегіональних та міжнародних зв'язків, забезпечення наукового та інформаційного обміну і професійних інтересів, розробки рекомендацій щодо банківської діяльності банки мають право створювати неприбуткові **спілки або асоціації**.

2. Організаційна структура та органи управління комерційного банку.

Фактори, що впливають на вибір організаційної структури банку:

- розмір банку;
- види операцій та їх масштабність;
- обсяги зовнішньоекономічної діяльності;
- форма власності.

Типова організаційна структура комерційних банків в Україні

Загальні збори акціонерів (учасників) банку – найвищий орган управління комерційного банку.

До компетенції загальних зборів банку належить прийняття рішень щодо:

- 1) визначення основних напрямів діяльності банку та затвердження звітів про їх виконання;
- 2) внесення змін та доповнень до статуту банку;
- 3) зміни розміру статутного капіталу банку;
- 4) призначення та звільнення голів та членів спостережної ради банку, ревізійної комісії;
- 5) затвердження річних результатів діяльності банку, включаючи його дочірні підприємства та заходів за результатами розгляду висновків аудиторської фірми;
- 6) розподілу прибутку;
- 7) припинення діяльності банку, призначення ліквідатора, затвердження ліквідаційного балансу.

Спостережна рада банку здійснює загальне керівництво діяльністю в період між загальними зборами акціонерів.

Спостережна рада банку здійснює такі функції:

- 1) призначає і звільняє голову та членів правління (ради директорів) керівника служби внутрішнього аудиту банку;
- 2) контролює діяльність правління (ради директорів) банку;
- 3) визначає аудиторську фірму, розглядає її висновок та готує рекомендації загальним зборам учасників для прийняття рішення щодо нього;
- 4) встановлює порядок проведення ревізій та контролю за фінансово-господарською діяльністю банку;
- 5) приймає рішення щодо покриття збитків;
- 6) приймає рішення щодо створення, реорганізації та ліквідації дочірніх підприємств, відокремлених підрозділів, затвердження їх статутів і положень;
- 7) затверджує умови оплати праці та матеріального стимулювання членів правління банку;
- 8) готує пропозиції щодо питань, які виносяться на загальні збори учасників;
- 9) здійснює інші повноваження, делеговані загальними зборами учасників банку.

Правління (рада директорів) банку є виконавчим органом банку, здійснює управління поточною діяльністю банку, формування фондів, необхідних для статутної діяльності банку та несе відповідальність за ефективність його роботи.

Голова правління (ради директорів) банку керує всією діяльністю банку, представляє банк в інших організаціях, підписує договори та інші документи від імені банку, несе персональну відповідальність за його роботу.

Ревізійна комісія банку – контролюючий орган банку.

Основними функціями ревізійної комісії є:

- 1) контроль за дотриманням банком законодавства України і нормативно-правових актів Національного банку України;
- 2) розгляд звітів внутрішніх і зовнішніх аудиторів та підготовка відповідних пропозицій загальним зборам учасників;
- 4) внесення на загальні збори учасників або спостережній раді банку пропозиції щодо будь-яких питань, віднесених до компетенції ревізійної комісії, які стосуються фінансової безпеки і стабільності банку та захисту інтересів клієнтів.

Кредитний комітет - щомісячно оцінює якість активів банку та готує пропозиції щодо формування резервів на покриття можливих збитків від їх знецінення.

Комітет з питань управління активами та пасивами - щомісячно розглядає собівартість пасивів та прибутковість активів і приймає рішення щодо політики відсоткової маржі, розглядає питання відповідності строковості активів та пасивів та надає відповідним підрозділам банку рекомендації щодо усунення розбіжностей у часі, що виникають.

Тарифний комітет - щомісячно аналізує співвідношення собівартості послуг та ринкової конкурентоспроможності діючих тарифів, відповідає за політику банку з питань операційних доходів.

3. Порядок реєстрації, ліцензування та реорганізації банківської установи.

Положення про порядок реєстрації та ліцензування банків, відкриття відокремлених підрозділів (ПП НБУ від 08.09.2011 №306)

Банки в Україні створюються у формі публічного акціонерного товариства або кооперативного банку.

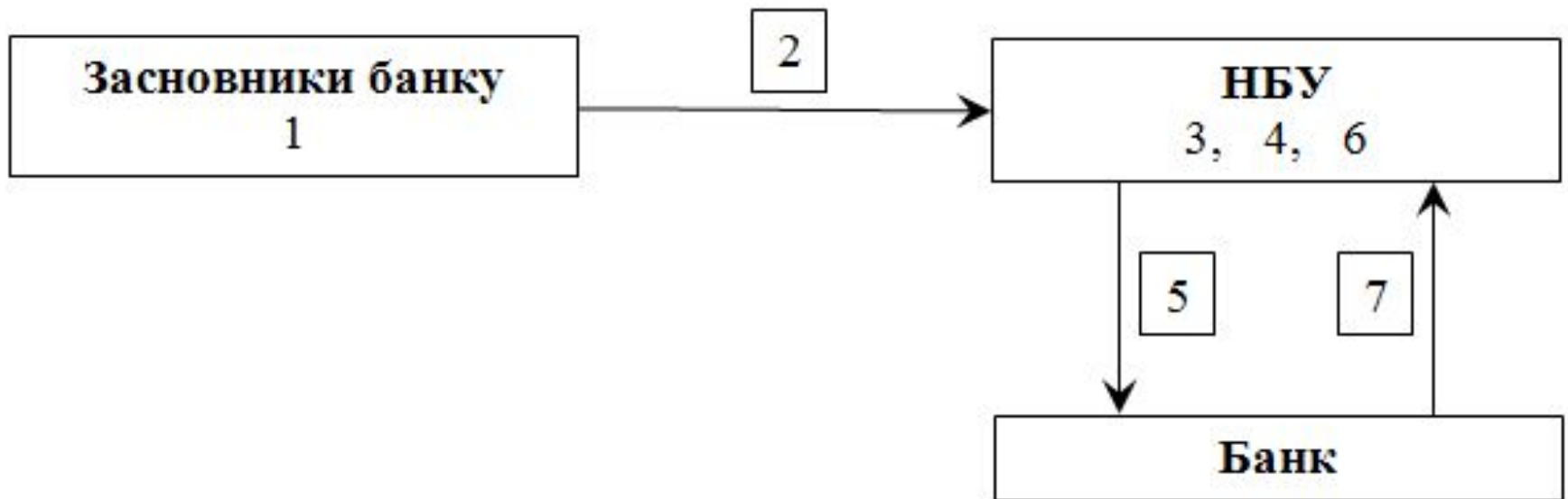
Мінімальний розмір статутного капіталу на день реєстрації банку не може бути менше *120 мільйонів гривень*.

Істотна участь

Афілійована особа банку

Пов'язані особи

Порядок створення, реєстрації та ліцензування комерційного банку

1. На загальних зборах учасників приймається статут банку.
2. Уповноважені засновниками банку особи подають Національному банку України для державної реєстрації затверджений перелік документів *(ст.17 ЗУ «Про банки...»)*.
3. Національний банк України у тижневий термін з дати подання документів для державної реєстрації банку відкриває тимчасовий рахунок для накопичення підписних внесків засновників та інших учасників банку.
4. Не пізніше тримісячного строку з моменту подання повного пакета документів Національним банком України приймається рішення про державну реєстрацію банку або про відмову в державній реєстрації банку. Національний банк України має право відмовити юридичній особі, яка має намір здійснювати банківську діяльність, у погодженні статуту *(ст.18 ЗУ «Про банки...»)*.

5. Юридична особа набуває статусу банку і право на здійснення банківської діяльності виключно після отримання банківської ліцензії та внесення відомостей про неї до Державного реєстру банків.

Забороняється здійснювати банківську діяльність без отримання банківської ліцензії.

Національний банк України має право відмовити у видачі банківської ліцензії юридичній особі, яка має намір здійснювати банківську діяльність *(ст.19 ЗУ «Про банки...»)*.

6. Національний банк України приймає рішення про надання банківської ліцензії чи про відмову в її наданні протягом двох місяців з дня отримання повного пакета документів, визначених *ст.19 ЗУ «Про банки...»*.

7. Національний банк України вносить відомості про юридичну особу до Державного реєстру банків одночасно з прийняттям рішення про надання банківської ліцензії.

На території України банки (в т.ч. іноземні банки) мають право відкривати:

- філії;
- відділення;
- представництва.

Представництво банку

Філія банку

Дочірній банк

Для отримання згоди Національного банку на відкриття нової філії/відділення, представництва подаються наступні документи:

- 1) повідомлення про відкриття філії/відділення, представництва;
- 2) рішення уповноваженого органу банку про відкриття філії/відділення, представництва;
- 3) положення про філію/відділення, представництво, затверджене уповноваженим органом банку.

Українські банки мають право створювати дочірні банки, філії чи представництва на території інших держав після отримання дозволу Національного банку України.

Умови надання дозволу – *розділ V Положення “Про порядок реєстрації та ліцензування ...”*.

Для створення дочірнього банку, філії чи представництва українського банку за кордоном цей банк подає до Національного банку України бізнес-план та економічне обґрунтування доцільності створення дочірнього банку, філії чи представництва банку за кордоном.

Іноземні банки мають право відкривати філії та представництва на території України.

Умови відкриття філії в Україні – *ст. 24 ЗУ “Про банки...”*.

Акредитація філії іноземного банку здійснюється шляхом внесення відповідного запису до Державного реєстру банків та видачі банківської ліцензії.

Національний банк України приймає рішення про акредитацію або відмову в акредитації філії іноземного банку протягом 3 місяців з моменту подання всіх необхідних документів.

Акредитація представництва іноземного банку здійснюється шляхом внесення відповідного запису до Державного реєстру банків.

Рішення про акредитацію або відмову в акредитації представництва іноземного банку Національний банк України приймає протягом 1 місяця з моменту подання всіх необхідних документів.

Банківська ліцензія – документ, який видається Національним банком України, на підставі якого банки та філії іноземних банків мають право здійснювати банківську діяльність.

Ліцензування – порядок видачі комерційним банкам, які набули статусу юридичної особи, дозволу на здійснення деяких чи всіх банківських операцій.

Національний банк приймає рішення про надання банківської ліцензії юридичній особі, яка має намір здійснювати банківську діяльність шляхом надання банківських послуг, визначених *ст. 47 ЗУ «Про банки...»*.

До банківських послуг належать:

- 1) залучення у вклади (депозити) коштів та банківських металів від необмеженого кола юридичних і фізичних осіб;
- 2) відкриття та ведення поточних (кореспондентських) рахунків клієнтів, у тому числі у банківських металах;
- 3) розміщення залучених у вклади (депозити), у тому числі на поточні рахунки, коштів та банківських металів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик.

Банківські послуги дозволяється надавати виключно банку.

Банк має право надавати своїм клієнтам *фінансові послуги*, у тому числі шляхом укладення з юридичними особами агентських договорів.

Фінансовими вважаються такі послуги *(ЗУ «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12.07.2001 р. №2664-II)*:

- 1) випуск платіжних документів, платіжних карток, дорожніх чеків та/або їх обслуговування, кліринг, інші форми забезпечення розрахунків;
- 2) довірче управління фінансовими активами;
- 3) діяльність з обміну валют;
- 4) залучення фінансових активів із зобов'язанням щодо наступного їх повернення;
- 5) фінансовий лізинг;
- 6) надання коштів у позику, в тому числі і на умовах фінансового кредиту;
- 7) надання гарантій та поручительств;
- 8) переказ коштів;
- 9) послуги у сфері страхування та у системі накопичувального пенсійного забезпечення;
- 10) професійна діяльність на ринку цінних паперів, що підлягає ліцензуванню;
- 11) факторинг;
- 11-1) адміністрування фінансових активів для придбання товарів у групах;
- 12) інші операції, які відповідають критеріям, визначеним у п. 5 частини першої ст. 1 Закону *(фінансова послуга - операції з фінансовими активами, що здійснюються в інтересах третіх осіб за власний рахунок чи за рахунок цих осіб, а у випадках, передбачених законодавством, - і за рахунок залучених від інших осіб фінансових активів, з метою отримання прибутку або збереження реальної вартості фінансових активів)*.

Банк, крім надання фінансових послуг, має право здійснювати також діяльність щодо:

- 1) інвестицій;
- 2) випуску власних цінних паперів;
- 3) випуску, розповсюдження та проведення лотерей;
- 4) зберігання цінностей або надання в майновий найм (оренду) індивідуального банківського сейфа;
- 5) інкасації коштів та перевезення валютних цінностей;
- 6) ведення реєстрів власників іменних цінних паперів (крім власних акцій);
- 7) надання консультаційних та інформаційних послуг щодо банківських та інших фінансових послуг.

Банк здійснює діяльність, надає банківські та інші фінансові послуги в національній валюті.

Банк має право здійснювати діяльність, надання банківських та інших фінансових послуг в іноземній валюті, які є валютними операціями, лише після отримання генеральної ліцензії на здійснення валютних операцій.

Національний банк України може відкликати банківську ліцензію у таких випадках:

- 1) якщо було виявлено, що документи, надані для отримання ліцензії, містять недостовірну інформацію;
- 2) якщо банк не виконав жодної банківської операції протягом року з дня отримання банківської ліцензії;
- 3) у разі порушення цього Закону або нормативно-правових актів Національного банку України, що спричинило значну втрату активів і настання неплатоспроможності банку;
- 4) на підставі висновку тимчасового адміністратора про неможливість приведення банку у правову відповідність з вимогами цього Закону та нормативно-правових актів Національного банку України;
- 5) недоцільності виконання плану тимчасової адміністрації щодо реорганізації банку.

Обмеження щодо діяльності банків:

- забороняється діяльність у сфері матеріального виробництва, торгівлі та страхування, крім виконання функцій страхового посередника;
- спеціалізованим банкам (за винятком ощадного) забороняється залучати вклади від фізичних осіб в обсягах, що перевищують 5 % капіталу банку;
- мати у власності нерухоме майно загальною вартістю більше 25 % капіталу банку, за виключенням:
 - 1) приміщень, які забезпечують технологічне здійснення банківських функцій;
 - 2) майна, яке перейшло банку у власність на підставі реалізації прав заставодержателя відповідно до умов договору застави;
 - 3) майна, яке набуто банком з метою запобігання збиткам, за умови, що таке майно має бути відчужено банком протягом одного року з моменту набуття права власності на нього.

Реорганізація банку – злиття, приєднання, виділення, поділ банку, перетворення його організаційно-правової форми, наслідком яких є передача, прийняття його майна, коштів, прав та обов'язків правонаступникам.

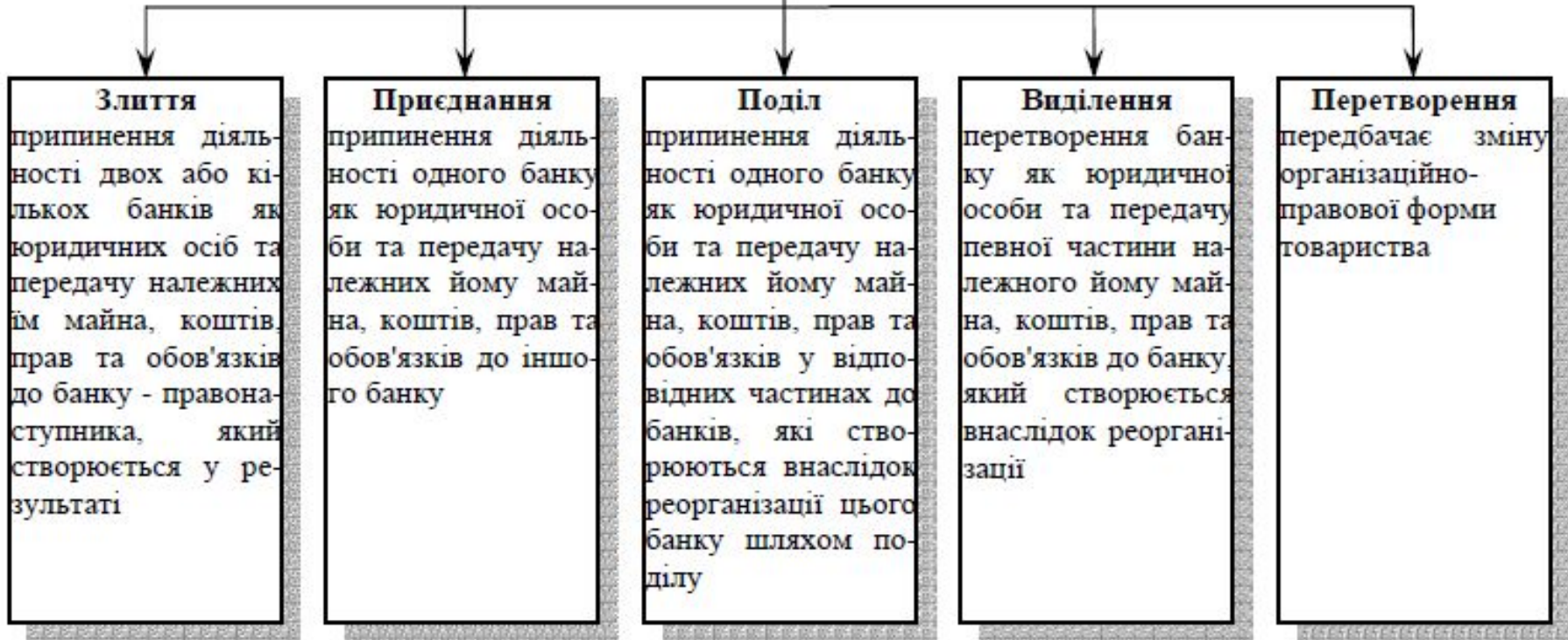
Банк може бути реорганізований:

- за рішенням власників банку;
- у разі призначення тимчасової адміністрації – за рішенням Національного банку України або тимчасового адміністратора, погодженим з Національним банком України.

За своїм змістом форми реорганізації можуть бути:

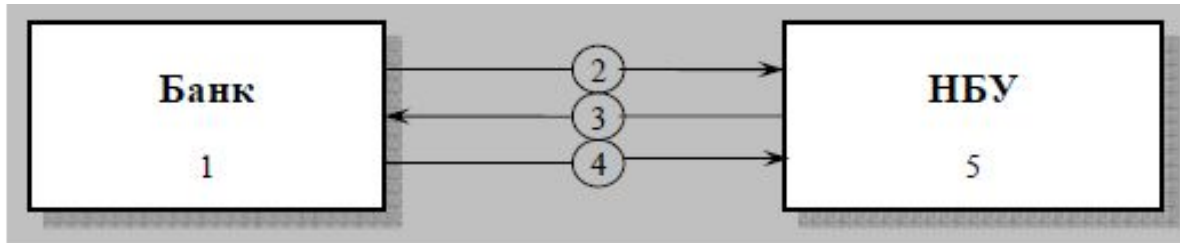
- об'єднувальні;
- розподільчі;
- реорганізація шляхом перетворення.

Реорганізація банку

Реорганізація може проводитися добровільно з ініціативи зборів акціонерів або примусово.

Порядок добровільної реорганізації комерційного банку

1. Власники банку приймають рішення про реорганізацію. Реорганізація за рішенням власників банку здійснюється згідно із законодавством України про господарські товариства за умови попереднього дозволу Національного банку України.
2. Для одержання дозволу на реорганізацію банку до Національного банку України подається заява з доданням необхідного обґрунтування та розрахунків, які б засвідчували настання позитивних наслідків для вкладників та інших кредиторів банку.
3. Національний банк України надає дозвіл чи відмовляє у реорганізації банку протягом одного місяця з моменту отримання заяви банку на реорганізацію.
4. Розробляється і подається до НБУ *рішення про реорганізацію банку*. Рішення про реорганізацію банку, крім перетворення, має містити інформацію про:

- угоду про реорганізацію у разі злиття або приєднання;
 - призначення персонального складу комісії для проведення реорганізації;
 - призначення персонального складу ревізійної комісії для проведення інвентаризації та ревізії матеріальних цінностей, що перебувають на обліку банку (банків);
 - призначення незалежного аудитора, що має сертифікат Національного банку України;
 - строки проведення реорганізації;
 - склад правління (ради директорів) після реорганізації.
5. Реорганізація розпочинається після затвердження Національним банком України плану реорганізації, який крім інших необхідних заходів повинен передбачати подання Національному банку України відповідних документів, необхідних для державної реєстрації нового банку або для реєстрації змін і доповнень до установчих документів існуючого банку. Банк вважається реорганізованим з моменту внесення Національним банком України змін до Державного реєстру банків.

НБУ в ході здійснення нагляду за діяльністю банків має право віднести банк до категорії проблемних (*Розділ V ЗУ “Про банки...”*). Рішення Національного банку України про віднесення банку до категорії проблемного є банківською таємницею.

Проблемний банк у строк до 180 днів зобов'язаний привести свою діяльність у відповідність із вимогами законодавства.

Національний банк України зобов'язаний не пізніше ніж через 180 днів з дня віднесення банку до категорії проблемних прийняти рішення про визнання діяльності банку такою, що відповідає законодавству, або про віднесення банку до категорії неплатоспроможних.

Процедуру виведення неплатоспроможного банку з ринку та здійснення тимчасової адміністрації в банку розпочинає Фонд гарантування вкладів фізичних осіб на наступний робочий день після офіційного отримання рішення Національного банку України про віднесення банку до категорії неплатоспроможних.

Тимчасова адміністрація запроваджується на строк, що не перевищує 3 місяці, а для системоутворюючих банків – 6 місяців.

(Розділи VII-VIII ЗУ “Про систему гарантування вкладів фізичних осіб” 23 лютого 2012 року №4452-VI)

Здійснення тимчасової адміністрації та ліквідації банків здійснює Фонд через уповноважену особу Фонду.

Уповноваженою особою Фонду не може бути особа, яка:

- 1) є кредитором, пов'язаною особою або учасником банку,
- 2) щодо якого здійснюється тимчасова адміністрація;
- 2) має судимість, не погашену і не зняту у встановленому законом порядку, або є обвинуваченим по кримінальній справі;
- 3) не виконала своїх зобов'язань перед будь-яким банком;
- 4) має конфлікт інтересів з банком, щодо якого здійснюється тимчасова адміністрація.

З дня призначення уповноваженої особи Фонду призупиняються всі повноваження органів управління банку та органів контролю. Уповноважена особа Фонду набуває всі повноваження органів управління банку та органів контролю.

Уповноважена особа Фонду зобов'язана забезпечити збереження активів та документації банку.

Протягом 30 днів з дня початку тимчасової адміністрації виконавча дирекція Фонду затверджує план врегулювання .
За рішенням виконавчої дирекції Фонду цей строк може бути продовжений до 30 днів.

У плані врегулювання визначаються заходи щодо виведення неплатоспроможного банку з ринку в один із таких способів:

- 1) ліквідація банку з відшкодуванням з боку Фонду коштів за
- 2) вкладами фізичних осіб у встановленому порядку;
- 2) ліквідація банку з відчуженням у процесі ліквідації всіх або частини його активів і зобов'язань на користь приймаючого банку;
- 3) відчуження всіх або частини активів і зобов'язань неплатоспроможного банку на користь приймаючого банку з відкликанням банківської ліцензії неплатоспроможного банку та подальшою його ліквідацією;
- 4) створення та продаж інвестору перехідного банку з передачею йому активів і зобов'язань неплатоспроможного банку і подальшою ліквідацією неплатоспроможного банку;
- 5) продаж неплатоспроможного банку інвестору.

Ліквідація банку – процедура припинення функціонування банку як юридичної особи.

Банк може бути ліквідований:

- 1) за рішенням власників банку;
- 2) у разі відкликання Національним банком України банківської ліцензії з власної ініціативи або за пропозицією Фонду гарантування вкладів фізичних осіб.

Національний банк України має право відкликати банківську ліцензію з власної ініціативи у разі, якщо:

- 1) виявлено, що документи, надані для отримання банківської ліцензії, містять недостовірну інформацію;
- 2) банк не виконав жодної банківської операції протягом року з дня отримання банківської ліцензії.

Ліквідація банку повинна бути завершена не пізніше 1 року з дня прийняття рішення про ліквідацію банку.

Фонд має право прийняти рішення про продовження ліквідації банку на строк до 1 року, а системоутворюючих банків – на строк до 2 років.

Ліквідація банку вважається завершеною, а банк ліквідованим з моменту внесення запису про це до Державного реєстру банків.

Системоутворюючий банк

4. Державне регулювання банківської діяльності.

Державне регулювання діяльності комерційних банків – це комплекс заходів, які вживають відповідні державні органи щодо підтримання стабільності та ефективності банківської діяльності, обмеження негативних наслідків різноманітних ризиків.

Головною метою регулювання банківської сфери є підвищення рівня надійності, стабільності банківської системи в цілому та захист інтересів кредиторів і вкладників.

Сутність державного впливу на фінансову систему економіки полягає у виконанні двох основних функцій:

- 1)здійснення грошово-кредитної політики;
- 2)контроль і регулювання діяльності фінансових посередників.

Інструменти державного регулювання:

- 1)грошово-кредитна політика;
- 2)державне регулювання банківської ліквідності;
- 3)державне регулювання банківських ризиків.

Базельський комітет з банківського нагляду (1975 р.).

Основні принципи ефективного банківського нагляду
(Базельські Основні Принципи) (1997 р).

Базельська угода про капітал 1988 року ("Базель").

Основні постулати:

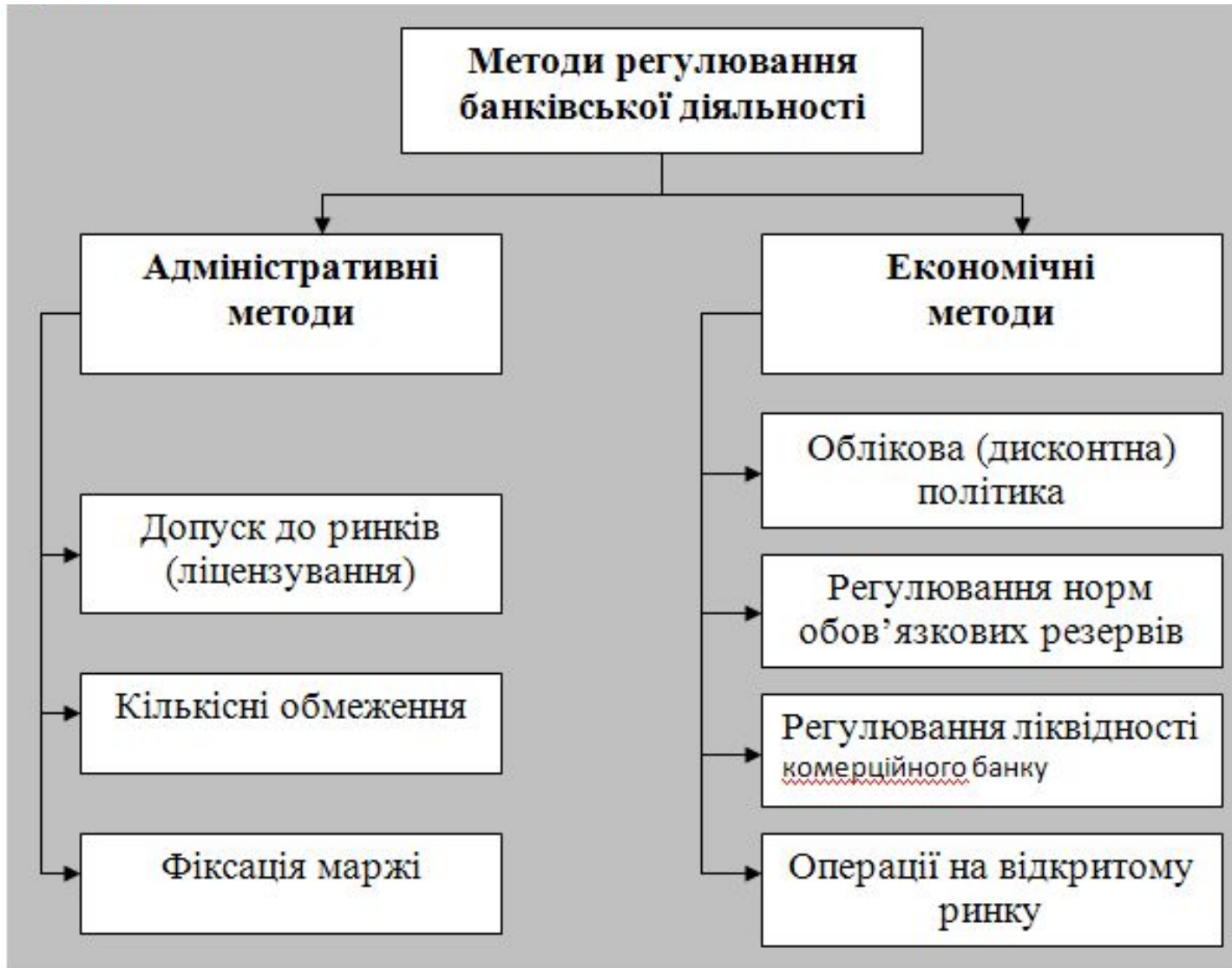
- капітал банку складається з основного та додаткового;
- капітал потрібен для покриття кредитного ризику, який визначається за допомогою вагових коефіцієнтів;
- співвідношення між капіталом банку та його активами, взятими з урахуванням коефіцієнта кредитного ризику, не повинне бути меншим 8 %.

Базель II (2003 р.):

- I. Розрахунок мінімальних вимог до капіталу (Minimum Capital Requirements).
- II. Наглядний процес (Supervisory Review Process).
- III. Ринкова дисципліна (Disclosure & Market Discipline).

Базель III (2010 р.) – посилення усіх трьох компонент Базель II.

Методи регулювання діяльності комерційних банків

Адміністративні (прямі) методи передбачають обмеження, заборони, що встановлює центральний банк відносно кількісних та якісних параметрів діяльності банків. Вони обов'язкові для виконання усіма існуючими банківськими установами.

Кількісні обмеження – це адміністративні або законодавчі заходи, які здійснюються міністерством фінансів і НБУ по обмеженню обсягів кредитів, грошової емісії, окремих видів банківських операцій, розвиток яких держава намагається призупинити. До кількісних обмежень належать:

1. Кредитні стелі. НБУ через встановлення нормативів кредитного ризику вводить обмеження щодо:
 - “великих кредитів”, наданих комерційним банком одному контрагенту (загальна сума зобов'язань будь-якого позичальника перед банком не повинна перевищувати 25 % капіталу банку – *норматив Н7*);
 - максимальної суми всіх наданих комерційним банком кредитів (максимальне значення *нормативу “великих” кредитних ризиків Н8* не має перевищувати 8-кратний розмір регулятивного капіталу банку);
 - максимального розміру кредитів, гарантій, поручительств, наданих одному інсайдеру та стосовно всіх інсайдерів (максимальне значення цих нормативів не більше 5 % та 30 % капіталу банку – *нормативи Н9, Н10*).

2. Обмеження окремих видів банківських операцій застосовується щодо тих операцій, розвиток яких держава намагається затримати.

3. Селективний кредитний контроль – це регулювання конкретних видів кредитів з метою стимулювання чи стримування розвитку окремих галузей (надання пільг при кредитуванні вугледобувної промисловості, підприємств агропромислового комплексу і т. ін.).

Фіксація маржі - встановлення обов'язкової маржі (різниці між курсами цінних паперів, валют, відсотковими ставками) при проведенні різних фінансово-кредитних операцій.

Економічні (непрямі) методи не передбачають прямих заборон або лімітів, їх дія носить непрямий характер і побудована на економічній зацікавленості комерційного банку діяти у відповідності з цими методами.

Основні питання регулювання банківської системи відображені в Інструкції „Про порядок регулювання діяльності комерційних банків” (затв. ПП НБУ від 28.08.2001 р. № 368).